

Posudek na magisterskou práci Marka Feigla

Téma: Sartrův ateismus

Magisterská práce Marka Feigla má 91 stran a je rozdělena do čtyř částí. V první, úvodní části autor představuje cíl práce: “ukázat, jak byl problém ateismu u tohoto autora uchopen prostředky teoretickými spíše než uměleckými” (6), metodu, jakou bude postupovat, literaturu, z níž bude vycházet a kratičkou studii o recepci Sartra v českém prostředí. Druhá část je věnována vývoji Sartrova myšlení, třetí interpretaci textů, které o ateismu pojednávají: *Bytí a nicota*, *Existencialismus je humanismus*, *Karteziánská svoboda*, *Naděje nyní* a je zakončena poznámkami k dalším formulacím ateistické problematiky. V poslední, závěrečné části autor shrnuje jednotlivé kroky a roviny Sartrova pojetí ateismu a staví je do souvislosti s porozuměním subjektu, jeho emancipace a vztahovosti. Práce vychází většinou z primárních, cizojazyčných pramenů a je výborně zdokumentovaná. O tom svědčí 331 patových poznámek a bibliografie o 92 položkách.

Základní autorova teze je, že Sartrův ateismus má v jednotlivých obdobích odlišné důvody, ve třicátých letech psychologické, ve čtyřicátých letech antropologicko-etické, od roku 1950 marxistické, a na konci svého života bychom mohli říci transcendentní. Psychologické důvody – že “magický postoj” jakékoliv religiozity (73) je obrannou lidské psychiky před strachem z nicoty, což se Sartre snaží doložit za pomoci fenomenologie. Zde Sartre podle autora, “původně studuje lidské vědomí jako pole, na němž se ukazuje pravda” (80), ale zároveň není schopen vzít v potaz jiné procesy, které se také ukazují na tomto poli, ale Sartrovi se do jeho pojetí náboženskosti nehodí. Antropologicko-etické důvody jsou, podle autora založené v metafyzice lidské svobody. Sartre zaujat osvícensky pochopeným osvobozením lidstva “z dosavadní iracionality, přežitků, závislosti na “přírodě” a na odcizujících mentálních schématech, která s totální svobodou člověka nechtějí nebo neumějí počítat” (80) argumentuje pro rozšíření zóny svobody v dějinách lidstva a pro “odmocnění” všech nelegitimních, svobodě nepřátelských sil, včetně idey Boha. Z marxismu, podle autora, Sartre přebírá zejména filosofii dějin a vizi sociální spravedlnosti, jíž idea Boha bránila. A nakonec, Levinasem inspirovaná snaha překročit reciprocitu a být solidární s druhým člověkem, vrací Sartra k tématu transcendence. Bez zakotvenosti v židovské či křesťanské náboženské tradici, ale Sartrovi zůstává pouze via negativa, podle níž je jakékoliv uchopení Boha retardací. Autor zde spatřuje mistrovství Sartrova vhledu, kde svou vlastní metodu je ochoten obrátit i proti vlastním předchozím koncepcím, vzdát se koherence a přes odmítnutí Boha tradovaného náboženstvími rehabilitovat transcendenci jako uprázdňení místa.

Práce je velmi pečlivě zpracovaná, ale ne vždy se čte dobře. Autor zápasí s tendencí říci příliš mnoho na příliš malém prostoru – a tím se komplikuje sledování hlavní linie textu. Přes tento nedostatek a přes drobné typologické chyby (např. čísla stránek v obsahu neodpovídají číslům stránek v textu) doporučuji práci k obhajobě s hodnocením v rozmezí A-B.